

Pridplata na cilu god 3 for. na god 1 for. 50 nov. na četvert. 75 nov.
Za Serbju 30, 15, 7 1/2 grica. Izlazi svake Nedjelje jednjut.

Pisma svakoverstna predmeta molimo na uredništvo uputiti.
Nep. arjeva neprimamo.

God. II. U Kalači

U Četvrtak 30. Ožujka 1871.

Broj 13.

Veliki Petak.

To nije svetac, ipak takije dan, kada, svi kršćjani pristaju radit, kada se ustručavaju zemlje ašovom ili plugom se dodit, kada i oni ljudi — koje priko cile godine u erkvi nisi vidio, kano po jednim tajnim nagonu gonjeni, u erkvu ulize, jel svi osićaju, nabožni i nehajnici : daje na taj dan najveće najsvće i dosad nikad nečuvveno nevidjeno posvetilište prikazano, posvetilište križa na kojim umire Isus da oslobodi ljudstvo iz okovah laži sebičnosti i samosilja, tri najveća i najgorčenia zlotvora čoviečja, koji svoje sile sklapaju da zatupe pamet, da opogane sree, da otruju volju, da okuže tielo, riečom da umore čovieka na duševnom i tvarnom polju. — Laž pomuti misli — pomrsi osićanja, ogadi sve što je liepo — ozloglasi sve štoje istinito, nagrdi sve štoje sveto, da može na rovinam znanosti i čudorednosti osnovati svoje prokleta kraljevstvo mraka uma i ubojstva srca — sebičnost pogazi ljubav prama Boga i čovieka — gotova zatajat svezu medju ovim i onim, da uzme temelj na kojim se zidja bojazan uvriede čovieka, i spremna do mukla vikat : da neima svojine, samo da može varku kradnju i otimanje u društveni život uvesti, da se tako sve ono pokida, što čovieka za čovieka u obitelnom — i gradjanskom životu veže, i slobodno ostane polje sebičnosti, da nenalazi pripravah već što oči vide — to ruke neostave, već u sobstveni posid donesu, da se po blatu neumjerena užit-

ka može neograničena volja valjat. Samosilje potlači sva prava koja ima Bog prama čovieka, i to zato: da on ako je jači umjetni i vieštiji, može bez ikakve dušogrije sva ljudska prava nogama svojima podložiti — nepripoznaje pravo čovieka prama čovieka, koja se po odnosaji obitelni i državni dobivaju, samo da nitko nemože napasti njegovu samovolju, koju uvede u obitel da potlači svoju suprugu, da podkrade svoju diecu, uvede je u gradjanski život, da svakog počini svojim slugom koji bi samo zaoto stvoren bio : da izvršiva njegovu volju, kojase kao lopta baca iz medju uma na neograničenom polju banajuća, i srea kanžiom strasti šibana. Ova tri zlotvora Za drvo križa privezana stoje, lanci su jim pleteni od one ljubavi — koja Isusa medju Bogom otcem i čoviečanstvom na križu razapeta tako drži — ko što je sunce medju nebom i zemljom da svietli i grije, i ota ljubav — svietli naukom, i grije milostjom. Nije dakle čudo što na veliki Petak sav sviet herli u erkvu, da se pokloni križu na kojem stoji najsvćea žrtva prikazana — i najstrahovitia, i ogorčenia zlotvora ljudstva prikovana, čudno je osićanje s kojim svaki kršćjanin tom drvetu se približuje, to nije radost i nije žalost, već jedno od dvajuh sastavljeno, čemu imena neznamo, u čem se sa svim odlikuje ono stanje, što smo ga po tim krvnim posvetilištu zadobili, očistjeno od poguba, iz kog možeš se uzdignut čak do propetog na listvama sedam krieposti, ili spustit tja do ta tri prikovana zlotvora po stepenih sedam glavnih grihah. No naša zadaća nije dalje izvijat ove misli — bu-

darbenici zadržat i godišnju kvotu po kongresu naredjenju platjat.

Autonomia ima svake godine svoju skupštinu u Pešti u koju će se izkupljati Nad i Biskupi — Njevji zamjenici ili kapitularski Vikar Benediktinski i Žireski opat, Jasov- i Čornanski Predstavnik, Piaristah i Minoritah Poglavice. Biskupijski Svećenički i viernički poslanici; kaptule su iztiskali a tko u kongresu neima niesto po našem mnenju — taj se ni u životu neće dugo ostaviti, valjda dok mila smrt starce nepokosi; predsjedništvo ostaje uz strogonsku prastolicu — koja ako je izpraznjena — onda će predsjedništvo zasisti najstariji nadbiskup, ipak redovno će se birat i od svetovni jedan Predsjednik — pitanje o dnevnicah ostaje otvoreno, a donle svaki član trieba da o svojem kruhu životari.

KUĆNI POSLOVI. OGLEDALO.

Bačke pučke prosvete po Blagorodnom g. Mil. Dimitrieviću školskom nadziritelju sastavljeno i plemenitoj županiji predstavljeno.

Ima u bačkoj diece od 6—12 godinah oba spola — dakle muški i ženski za škulu posobnih 89,768. — ta bi dieca bila razdieljena u 534. učionah, jel toliko je ima, u tima diluju 534. učiteljah — dakle spadalo bi po redu 168. ro na svakog učitelja, što je vrlo mnogo, ljudi uvidjaju, da jedan ovčar nije kadar čuvat više od 100 komada ovacah, al da jedan učitelj nemože više od 80 diečice poučavati, to jim neide uglavu.

Razdieljivaju se ovo 89,768 diece po viero zakonu i narodnosti.

Po viero zakonu.

	Za Škulu spo- sobni	U škulu		od 100 ko- lika izo- staje.
		idju	neidju	
Rim. kat.	59,808.	37,143.	22,665.	37%
Grčk. iztoč.	14,621.	6,441.	8,180.	55%
Ev. August. Sliedbe	8,129.	7,102.	1,027.	12%
Ev. Helv. Sliedbe	3,742.	2,922.	820.	21%
Grčk katolici	1 127.	858.	269.	22%
Israelitj.	2,341.	2,150.	191.	8
Po narodnosti.				
Magjar.	34,240.	20,668.	13,572.	39%
Nimac.	25,835.	22,114.	3,721.	14%
Srblj.	14,621.	6,441.	8,180.	55%
Bunj. Šokac.	10,256.	3,781.	6,475.	63%
Slovak.	3,689.	2,754.	935.	25%
Ruthen.	1,127.	858.	269.	23%

Znao nam je što veoma poštovani Nadziritelj nije do-
dao broj pučanstva po narodnosti; kakva se lica pokazi-
vaju nama u ovom ogledalu — to će mo posli Svetacah
izpripovidat.

Ša Šumbrega na Jožipovo. Šokačke učione
u Baranji ili su skroz takove, ili su smješa raznojezične
dijelice. U onih je malodje, a u ovih nidje šokački sin
učitelj. U onih je smjestilo proti volji puka, il obmamom
obćinstva, poglavarstvo duhu našega naroda protivnika
učitelja, koj površno vrši dužnost svoju, u ovih pako i
onako tudjin učitelj magjari i niemci sirotu djecu po vo-
lji svojoj. A nije ni čudo, — kad o našem jeziku neima
ni pojma.

Mi žalostju motrimo pečuvsku učionu kod sv. Au-
gustina, dje se bosanskoj našoj mladeži predaju nauči
skroz na magjarskom jeziku. Mi tužno gledamo na učitelje
vjerouke, koji gaze dozvolom vlasti svako pravo na-
rodnosti i tumače našoj djeci katekizam na magjarskom
jeziku. Mi danas osornostju bilježimo protunarodno nas-
tojanje crkvenjakah i svjetovnjakah ne više milom neg
silom tam idućih, da se mladeži školskoj i poslednja klica
slavjanske svijesti izčupa iz srca. Sam Bog! te ova mila
slavjančad upila majčinim mliekom našu rječ besjedi na
domu svojem s roditelji svojimi, inače dojdjući naraštaj
nebi ni znao da vuče lozu slavne krvi bosanske!

Podigneš li glas proti ovom bezzakonju, — odsud-
jen si na muke ili pravo reci, pa uteci; jer komu Bog,
tomu i sveci!

Istina, g. uredniče! Vi nas opominjete, da budemo
čedni i poglavarstvu pokorni, što usljed Božje nauke i
mi dobro znamo; istina, Vi nas učite, da smo duhom i
djepom siromasi, što i mi, žalibože! teško osjećamo, pa
kao takovim da nam se uvući u se i mramorkom šuteć,
paziti što se sgadja oko nas; istina, vi nas kadišto podig-
nete na Elovih krilih slobodice u visine podoblačne, a
nam se sve to većma željka crna hljebca u dolini suzah,
— nu pogledamo li krivdu, koja se nad nami vrši bez
naše krivnje, ladnomu razumu oblije krv i mozak i srce,
pa nam valja govoriti srebrom, dje bi po čudi naših duš-
manah bilo šutiti zlato.

Bili mi na posljedku ponizni i siromašni, ladnokrvni
i utzrpljivi kano Božji janjci, kad nam nepravda u živac
zarezuje ustajemo i svojim inorodnim sugradjanom dovi-
kujemo u dvanajsti sat: braćo Magjari! polako i oprez-
no! neborive stiene nepobjedivih četah korak su još da-
leko iza vaših ledjah! vraćajte nam naše; što je
pravo i Bogu je drago! Nit nam daste život, nit
ćete nas strti s lica zemlje. Sami ste bez prijatelja na
cielom Božjem svijetu; pustimo li vas mi Slavjani s Fara-
onom u bezdano morje, nikad vam spasa!

Kako bosanska učiona u Pečuhu, tako su malom iz-
nimkom i sve ostale od Pečuja do Sečuja, od Osieka tja
do Magyar-Széka. Pa kako da i bude drugčije?

Pokojni ministar bar. Eötvöš kraj sve svoje umstve-
nosti u stvarih bogoštovja i nastave u razvracenoj Ugar-
skoj sve što je privredio za škole mogao bi nacrtati na
nokat. Tužio se siromah peštanskomu saboru u svoje
vreme, što mu je po svoj prilici i život skršilo, na manj-
kavost učevnih sgradah i novčan deficit učiteljskih pla-
tah. Možebit, al ja nevjerujem, da bi u baranjskoj župa-
niji idje bila danas obćina, u kojoj ima Šokacah, a nebi
imala školske sgrade. Nevjerujem ni to, da takvi Šokci
nebi voljno plaćali svog učitelja. Pače više ih poznati,
koji šokačku svoju djecu redovito šalju u školu i u crkvu
na kršćansku nauku, premda ni učitelj ni pop neznaju ni
riječ šokačke! a pa oni vendar i jednomu i drugomu po
propisu i zakonu plaćaju voljno i pošteno.

Nego na što se je ministar nastave imao tužiti i, na
što je osobito imao paziti, a nije pazio, bilo je to, što je
svojimi doglavnici gazio granicu zakona te metao a ne-
uklanjao u šokačke škole za učitelje takove osobe, koje
su im se zavjerile, da će magjarstvu privadjati našu mla-
dež. Ovo budi na ponuku obćinskim biračem učiteljah
novih, a od nekadašnjeg akademika zagrebačkoga Dra.
Paulera, nasljednika Eötvöseva nadamo se većoj obzir-
nosti i pravici. Država mora skrbiti da se učilišta popune
vrednimi i jeziku narodnomu posvema vještimi članovi

osoblja učiteljskoga. Vlada, hoće li da je priznana, slavna i zadovoljna ima nam krojiti surku i atilu po zakonu i pravdi, — inače joj slaba hvala.

(Slidi.)

Subotica, 20. Ožujka. Evo davam javim baš sad progjoše pored mene tri male bunjevačke divojčice, ja zapita a gdje ste bile curice? odgovori jedna nevino, kupilismo katekizmuš magjarski, ja rekoah zašto nisi rano bunjevački kupila? odgovori divojčica nije slobodno, pitam od koga? od frajle, koje frajle? to je frajla što nas uči Estera Kojuncsić, pitaj divojčice rano frajlu kako ona klapi — pa kako ona klapi taki katekizmuš neka vas uči, divojčica se nasmijala, pa pita zar mačarica ne klapi bunjevački — kako dakle ona može klapit mačarski? ja nikad ne klapim mačarski pa sotim nasmija se i ode.*)

H.

NOVOSTI.

— Premilostivi kralj, i kraljica dne 21. Ožujka — odputovali su u Beč — tamo je trebalo sastavit odgovor na interpellatiu — po kojoj je većina težila otvorit usta sadanjem ministarstvu da vidi: šta mu leži u srcu — glede ustavne budućnosti — al g. Hohenwarth je u odgovoru pokazao: da jezik nije zato dat čovjeku da nakanu odkrie — već da je pokrie.

— Nikidan su u Pešti jednu ženu — koja je pod izlikom šivaljah, a sad opet u Temesvaru jednog muškarca uhitili — koji su nevine ženske lovili — da ji na iztok kano odljučene žrtve — po tielesne strasti — prodadu.

— U Peštanskoj županii održana je prva ovq godišnja skupština — podžupan navadno u svojem vrhu prošaste godine izvištaju — sve je izredjo n. p. koliko su procesa sudie dovršili — i koliko su gradjani portie platili, i vojnikah izdali, samo se veoma čudimo, što nije pokazao: koliko ima diece za škulu podobni — i koliko je od ovih škulu pohađjalo, to smo radii znati, nego koliko ima zlostavnika u tamnici. Evo Biharski izvištaj odkriva nam: da od onih diece koji broje 6—12 godinah — do 50.000 neotvaraju škulska vrata — o tima bi se valjalo boljma starati, nego od postelje zlostavnikah.

— U Debrecinu — varoš je škulsku daću razpisala, jedan bogati civis već priko dvie godine nije htio da je izplati — magistrat je prinudjen bio executiu naredit — ova je svinče prodala — i kad su mu pritekući 10 fr. 70 n. povratili nehti primiti — rekuć: neka zadrže gospodari — za buduće, inače od jakoće svake godine jedno krmče za škulu hranit, da imali budu gospodari šta exekvirati, jel ni Bog ga neće natirati, da tu portiu platja. Taki čoviek bi zaslužio da ga miesto krmeta u svinjak stave.

— Srimaska intelligentia u Illoku održanoj skupštini je odljučila: po 12 rici novoimenovanom hrvatskom Banu memorandum uručiti, i u tom županijske skupštine činovničke obnove, i po saborske izbore slobodu izkati, da se želje i mnenje, narodno izkreno očituje.

*) Bog bi dao da ove nevine curice ne smatrali budu za klapnju sav taki nauk kršćjanski, i da nebude ovim načinom sva pouka klapnjom — nije dobro Isusu se rugat — jel kako će znat ako jim njihovim jezikom Sv. Evangjelie nerazaznjavaju. Oni grisi — koje ovi po neznanosti učinili budu — čiju dušu će terešeti? neka vide katekete — da ne postaju zvekujućim midom. Ured.

— U Novom-Sadu održana je skupština za izposlovanje oslobodjenja g. Miletića.

RAZNE VIESTI.

Malako se neće pokazati da Thiers nije francusom dorastao, u Parisu je pristala vlada zakona, i nastala vladavina strasti, vele sad gospoduje puk, siroma nezna da svojim neuredom težlji jaram sebi dilja, prusi su obustavili svoje izselenje, lahko će se povratit — da poruše Pariške barrikade, koje će tu službu počinit, da će više hiljada uz njih popadat, nije dosta francuske krvi teklo — treba s njom još i pariške boulevarde politi — donle se strast uzbunjena neće utaložit — nesričan puk — koga po neznanosti — u svoju propast znadu — nevierni — propalice i izilice uvesti.

Bismark je već franceskoj vladi javio: da će nimci u Paris se povratiti, prvi milliard nije u prusku blagajnu unešen, a rok je već prošo.

Odaje se već da je u Parisu stranka ob vladala koja bi to želila dieliti — što su drugi krvavo stekli — sredotočni sbor želi da si Paris uzme ime „Socialistične republice.

Tekla je već krv, urotnici pucali su na ljude koji se za red izjaviše.

Nimci su tvrdjavu S. Denis poseli — i izjavili da će na Paris navaliti — ako bi se ustanak nimcem neprijateljiv ukazao. Na što je sredotočni sbor izjavio: da je pokret samo obćinarski.

Javlja ju da se taki isti ustanak pokazuje u Lyonu i Marselje su, i da je tamo vodjom postao Menotti Garibaldi — a otac da se uputio u Paris — da bude krvavim vodjom pogovaraju da je u Paris otišao Gambetta i Viktor Hugo — kojibi s Garibaldiom trovodjstvo sačinjavali.

CINA RANE.

Pešta, 27. Ožujka. Čisto žito Banatsko. 83 fnt. 5 fr. 50—60 n. 87 fnt. 6 fr. 15—25 n. tisansko, Pest. stol. biogr. 83 fnt. 5 fr. 55—65 n. 84 fnt. 5 fr. 70—80 nov. 87 fnt. 6 fr. 20—30 nov. bačvansko. 83 fnt. 5 fr. 55—60 nov. 84 fnt. 5 fr. 65—75 n. 85 fnt. 5 fr. 85—95 nov. 86 fnt. 6 fr. 5—10 n. djumr. maža. Raž 78—79 fnt. 3 fr. 45—50 n. Ječam 68—70 fnt. 2 fr. 55—95 n. Zob 45—46 fnt. 2 fr. 15—20 n. Kukuruz 89 fnt. 2 fr. 70—90 nov. Proja 82 fn. 2 fr. 80—85 n. mirov.

Baja, 24. Ožujka. Žito 83 fnt. 5 f. 60 n. srid. 80 fnt. 5 f. 50 n. Napolica 78 fnt. 3 f. 67 n. srd. 76 fnt. 3 f. 57 n. Raž 76 fnt. 3 fr. —3 fr. 37 n. srd. 75 fnt. 3 fr. 27 n. ječam 66 fnt. 2 f. 17 n. srd. 63 fnt. 2 fr. 7 n. Zob 44 fnt. 1 f. 95 n. srd. 42 fnt. 1 fr. 85 n. Kukuruz 90 fnt. 2 fr. 40 nov.

* Subotica 24. Ožujka (u petak). Vrime toplo i vrlo povoljno.

Ranije i opet cina, „osim žita“ malo natrag udarila i sa uikoliko krajcara — novčićah — od posljednjeg nediljnog vašara obaljena.

Cine su ove: žito 5 fr. napolica 3 fr. 50. n. raž 2 fr. 60 n. ječam 1 fr. 90 n. kukuruz 1 fr. 90 n. zob 1 fr. 40 n. požunac, zob po maži 100 fnt. novih 3 fr. 20 n.

Visina vode Dunavske.

Pešta, 27. Ožuj. 8' 3" nad 0. Požun, 26. Ožuj. 6' 8" nad 0.

BUNJEVAČKA I ŠOKAČKA VILA.

MUKA ODSUDJENE DUŠE. POLEG OČITOVANJA SV. BERNARDA.

PREVEO S LATINSKOGA : FRA. ROBERTO KAUK.

Vrime zimno već bi prošlo,
 Pramaliće željno došlo
 Zelenio list se biše
 Po dubrava, s mloge kiše,
 I zemlja se zaodila,
 Lipom travom sva pokrila.
 U noći se meni sgodi,
 Kadno trudan već nehodi
 I ja trudan vrlo bija,
 Mlogo više nego prija;
 Nasloni se da počinem,
 San s očuh da odkinem,
 Umoran sam tu ležao
 Strašne stvari još gledao,
 Premda tilom sam spavao,
 Pametjom sam razmatrao,
 Jedna duša je cvilila
 Bogatca je vrlog bila,
 Na grob mu je jadna stala,
 Govorila i plakala :
 „Ustaj gore trulo tilo,
 Kojeno si samnom bilo,
 Staro moje pribivanje,
 Tužno moje uživanje.
 Žalost me je jur nadišla,
 Na muke sam jedna došla,
 Podigni se za čas gori
 Tere samnom progovori.
 Ustaj hladna tog iz groba
 Ja te molim sad za Boga.
 U komu si pribivanju
 Pod kojim li ti vladanju,
 Kako ovdje ti pribivaš
 Odkuda li pomoć imaš?
 Gdi su tvoje oči bistre
 Kao kristal jednom čiste;
 Hitre noge kud se diše
 Koje grihu vik služiše?
 Gdi je obraz tvoj gizdavi
 Kog na svitu ti proslavi,
 Gdi gradovi i države
 Tvoje glave mloge slave?
 Gdi su tvoji roditelji
 I nebrojni prijatelji,
 Gdi su sluge, gdi kočije,
 Tko sad stobom vino pije?
 Gdi sinovi, gdi razkoši
 Silna sela i varoši,
 Gdi su tvoja ravna polja
 Hitrih konja puna volja?
 Jer u tebi duše nije,
 Svak od tebe lice krije;

Mučiš sada o ledeni!
 Svom u grobu družu bjedni!
 Gdi je tvoja žena Vita
 Kao nebo uzorita,
 Ona bijaše lipi stvor
 Tvoj u tugi razgovor?
 Kao slavulj tiče milo
 Lipoti se sve čudilo.
 Kad zle volje ti si bio
 Lip celov si nje primio;
 Gdi je dakle uživanje
 I po volji blagovanje?
 Gdi je vično pramaliće
 Na trpezi dobro piće?
 Nitko ti se već neklanja
 Nego obraz svak odklanja
 Nitko kape teb neskida,
 Nit od tebe ima stida;
 Tko ti veli : gospodine
 Velikoga bana sine?
 Budi voljan ti ustati
 Govorenje moje shvati.
 Srdžbi božjoj uteć nećeš,
 Kuda drago tužan podješ,
 I samnom ćeš pribivati
 Sve žalosti još primati.“
 Kad to začu hladno tilo
 Grobnicu je otvorilo,
 Iz groba se izvlačiti
 Poče, tužno k tom vapiti,
 Da se s dušom razgovori
 I poslušaj što mu zbori.
 Al kad duša lice zgleda
 Koje biše sve od leda,
 Kako no je potamnilo,
 Oko, i sve rumenilo;
 Poče bižat bez obzira
 Al joj tilo ne da mira,
 Plače ono, tuži, više,
 Svomu drugu bjednom kliče :
 „Ti si dušo gorka tuga,
 Zašto dodje tražit druga?
 Ti nad grobom mojim stojiš
 I pretnjom me jedna koriš,
 U govoru sebe pravdaš
 Mene u grih sve obaraš;
 Božjom srdžbom meni pritiš
 Mukom vičnjom mene kitiš.
 Još mi je žao što govoriš,
 Kućam, blagom jer me koriš.
 Dok si samnom pribivala
 Sve si ko ja uživala;

Stvorenje si plemenito,
 I od mene odilito,
 Stvorenje si čista duha
 Bog te dade meni druga.
 Da me budeš nukovao
 Na službu bi Bogu stao.
 Od zemlje me Bog sam stvori,
 Pa zato me ti nekori.
 Po naravi meni biše,
 Zemlja, zemlju milovaše;
 Po naravi tebi dade
 Uz nebeska da pristade.
 Ti se nedaš na napasti,
 Jer u tebi nije kosti.
 Jer mi nisi govorila,
 Smrt pred oči donosila,
 Kako bi smrt promislilo
 I pokoru učinio?
 Ja te sada lipo molim,
 Nemoj, da se na te grozim,
 Pusti mene već u miru
 Da mi suze neizviru;
 Ja sam slaban i umoran
 I od tebe k tom ukoran.
 Napunjen sam svakih tuga,
 Trpeć ukor tebe druga.“

DUŠA TILU GOVORI.

„Rano si se ti spustio
 Ko da te je mraz ubio;
 Gdi je obraz tvoj veseli
 Gdi li ti brat debeli?
 Kamo pogled tvoj veseli
 Kog bacaše ti po seli,
 Kud se tvoje ruke diše
 Koje sunce ne scerniše?
 Vidim da se ti opireš
 I krivicu na me stireš,
 Nu dobro se ti spomeni
 Nepripisuj grihe meni,
 Ja sam tebe nukovala
 Iu crkvu često zvala;
 Al si radje ti hodio
 Po dubrava i lovio,
 U sela si često išo
 Podajnike novcem šišo,
 Samo kralju ugoditi
 I od njega mit primiti,
 Sva misao biše tvoja
 I nju vrši brez pokoja,
 A dobroga tvoga, moga,
 Isukrsta svemožnoga,
 Za ledja si ostavio
 Zakon sveti snemario.
 Al ako si kad i pošo
 I u svetu crkvu došo,
 Svitovna si sve mislio
 Nisi Boga svog molio;
 Lipo si se baš nosio
 Kao paun svud širio,
 Srebro, zlato na teb biše
 Oko tebe sluge lipše.
 Hotio si božju službu
 I djavolsku ružnu družbu,
 A to može svatko znati

Prid očima još imati,
 Da nemože nigda biti,
 Dva zajedno poslužiti.
 Zato su te sad sve sile
 Pakla tavnog uhitile;
 U toj jami sam pribivaš
 Žene, dice jer neimaš.
 Na misto ti od družine
 Ljute zmiije dvorbu čine;
 Još zaklinješ gadne miše,
 Da nebune tebe više,
 Crvi tvoje tilo toče,
 Gdi su šujega zlatne ploče?“

TILO DUŠI GOVORI.

„Ajme tužan vas iztrunu
 I glas slavan moj poginu;
 Ime moje cvietase
 Al sad spozna da svit laže.
 Skrivene su guste mriže
 Koje vrag na ljude diže;
 Za svitovne lipe časti,
 Pada čovik u propasti.
 Reci družo moj nevoljni,
 Znanče mili i jedini,
 Kakovi su tamo stani
 Koji li su tam zakoni,
 Komu si se pridružio
 Koj gospodi podložio?
 Med narodom kojim stojiš
 O čemu li sad nastojiš?
 Što govore tam gospoda
 Je li vlada njim sloboda?
 Je l' koristna ta priteška
 Isusova smrt viteška,
 Može li nas izbaviti
 Teških muka odkupiti;
 Bil ja mogo privariti
 Ili blagom podmititi?“

DUŠA ODGOVARA TILU.

„Od zemlje si, zemlju dvoriš
 Iz emaljska sve govoriš;
 Al da tužan možeš znati
 Što se tamo dole pati,
 Kakova su bedna stanja,
 I žalostna uživanja;
 Znaj, da pako drugo nije
 Nego gdi se gnjizdo vije
 Od sužanstva vele teška
 I trpljenja privelika.
 Jedna jama priduboka
 Puna suza i jauka,
 Teških boli i bednosti
 I staranja viruj dosti.
 Smrt i jauk i nevolja
 Odsudjenih k tom zla volja;
 Svuda sumpor i crnilo
 Svih je lice potavnilo.
 Nije koga tko bi moći
 Toj mogao svrhu reći.
 Tu je zveka, tu je vika
 Tu sužanstva teška slika;
 Oštrih zubi još škripanje,

Do zlogrdno uživanje.
Svih njih igre i pivanje
Gorki plač su i vikanje,
A pod ovim djavla jarmom
Odležat ćeš družu samnom.
Tam je plamen vik gorući
Žestok oganj ožičući.
Djavli duše raztezaju
Strašne psovke pri tom psuju.
Mlogi crvak onud lize
Tužno tilo svuda grize
Tu su kralji, tu su cari
Vičnji oganj sve njih žari,
Sluge svojim gospodari
Sve jednaki plamen vari,
I njihove slavne goste,
Uvidite ljudi što ste!
Da smrt ondi može biti
Pristale bi sve žalosti;
Tuča, led su i mečave
Poplavile te države,
Ti će samnom u pakao
I biti će jao, jao!“

TILO PITA DUŠU.

„Ah moj družu pričemerni
Što ti reče sada meni?
Strašni li su tvoji glasi
Strašniji su od sablasi,
Hoćemo li ikad moći
Mi iz pakla k nebu doći?
Iz te reko tavne jame
Da nevolja sva s nas pane
Je li koja korist doli
Zašto Isus krvcu proli?“

DUŠA TILU ODGOVARA.

„Što me opet pitaš zato?
Moraš znati dragi brato:
Nebo nećeš uživati
Ni s Isusom pribivati,
Plakati ćeš i dan i noć,
Od Isusa tražeć pomoć,
Ali tebe pomoć neće
Križ i muka nigda veće.“
A kad ovo duša reče
Gle strahote još i veće,
Jer u taj čas isti vidi
Gdi po zemlji tmina sidi;
Učini se zemlje trešnja
Za kakovu svit još nezna.
Strašni djavli vani staše
Dušu jadnu da poplaše,
I gle tužnu pograbiše
Verigami joj! mučiše.
A pod nebom nitko neće
Moći reći te gruboće,
Napastnjaka neprilike
I njihove strašne vike;
U krv oči ogreznule
I u glavu upadnule,
Orlovski im nokti biše
Te grdobe nema više;
Na ledji im po dva krila
Svako kao oštra strelja,

Prilika je slipog miša
Ta grdoba još je viša,
Uši kao u magarca
Svakog brada nalik jarca,
Ružne glave svi ponose
Ne češljaju nigda kose,
I rogove jer imahu
Bojznosti zadavahu.
Svaki paklom je smrdio
Sumpora im pun nos bio.
Jadnu dušu pograbiše
I kruto ju uvezaše,
Nemilo ju vuku, vode
Samo više da joj škode.
Mlogi djavli tu se kupe
Ko vojničke snažne trupe,
Na bogatca navaljuju
Gromkim glasom, viču, psuju.
Obraze mu smradom mažu
A na glavu vatru slažu,
Tupe kljište donesoše
Sve mu zube protegoše.
Al se djavli tad vesele
Kad bogatce pridebele
Paklom svojim nahranjuju
I sumpor im piće daju,

DUŠA MOLIT POMOĆ.

„O Isuse sine Boga
Pomiluj me nevoljnoga,
Za priteške tvoje muke
Prostri svete tvoje ruke.
Za pristavnu smrt i muku
Pruži tvoju desnu ruku,
Izbavi me sve žalosti,
Oh Isuse prosti, prosti!“

DJAVLI NAPASTUJU DUŠU.

„Dok na svitu jesi bila
Zašto pomoć nis' prosila?
A u ludo sada vičeš
Veću muku još postićeš;
Ti prolivaj sada suze
I podnosi teško uže.
Suze, vika i pokora
Iz prokleta ovog dvora,
Nemogu ti dati pomoć
Ma vikala dan i obnoć.
Upala si ti u mriže
Spas se više nepostiže.“

OPET DUŠA MOLIT POMOĆ.

„O nebesah stvoritelju
Ublaži mi ti nevolju.
Stvoritelju sinjeg mora
Pogledaj me ti ozgora,
Jer tvoje sam ja stvorenje
Uslisi me i proštenje
Svih ne pravdah daruj meni
Da nepali plam pakleni,
I pomiluj tužnu mene
S teške muke jer uvene,
Vidiš da me djavlji stežu
I verigam kruto vežu“

DJAVLI DUŠU MUČE.

„Dostojno je da svak tuži
Koj Isusu krivo služi;
Što na svitu oku godi
U pakao sve to vodi.
Tkogoder nas nasliduje
Svaki tako tad tuguje,
I tko naše stope slidi
U nevolja vikom sidi
Lipo ti je holim biti,
Ha! dadeš sebe privariti.“

Kad su ova sva minula
Vrata su se zatvorila
Tad se glasi već nećuše

Sve sablasi izcéznuše,
U taj mah se ja probudi
I jako se nad svem čudi.
Evo svakom ogledalo
Kog je tilo u grih palo.
Probudi se svako tilo
Koj u grihu si začelo,
Još promisli dušo grišna
Kolika je muka vičnja!
Budi krotak i milostiv
A ne lakom i osvetljiv
Klekni, reci : Gospodine,
Ti svemožnog otca Sine!
Isus će te izbaviti
I raj vičnji nabaviti.

NAŠE BLAGOSTANJE. PIŠE FR. ROBERTO KAUK.

Drugu stranku narodne moći sačinjava državno blago. Rekli smo : narodna moć sastoji u svih onih sredstvi, koja narodu za obranu i sačuvanje služe, a ova su : kraljevo dostojanstvo sa njegovim večnicima i poslanicima, razne državne zgrade, vojska, oružje, tvrđje i jošter mnoga druga, koja se bez blaga ni urediti, mnogo manje održavati mogu. Daleko smo od onih vremenah u koja si neznatan broj vojakah (36,000) vodjen Aleksandrom velikim prisvoji tri trećine svéta; u koja vremena malena Hanibalova vojska podjarmi Španjolsku, satare rimske konsule, zauze Italiju, i premožni Rim napuni strahom i bojazom. Druga su sada vremena, i druga obstoje sredstva za nabavljanje vanjske sigurnosti; drugi su načini inimi narodi učiniti se strašnim i bojaznim. Neću reći da naših dana bez blaga nemogu se dugotrajni ratovi održati, nego se ni započeti nemogu, dočim iste ratne priprave sastoje iz više milijuna. Narodu dakle neimajućem blaga drugo nepriostaje van i najnepravednijem ali bogatom neprijatelju odma s početka pridati se. Upitajmo Pruse i Franceze koliko ih stoji najnoviji rat, i oni će nam posvëdočiti da narod bez blaga nemože se ni braniti, mlogo manje rat voditi i pobjëdu zadobiti. Dobro dakle reće pisac u svojem djelu „korist naroda,“ da divlji životarenja način, mač i koplje nedostatni su za sadanja vremena za namicanje si blaga i blagostanja; obrtnost pronasla je način, kojim se blago nabavlja.“ Rimljani nigda nisu veće znake svoje odvažnosti pokazali nego pod Sylom, Lukulom, Caesarom i Pompejom kadno biše najbogatiji. Koji je uzrok da naobraženi francezki narod danas nikakove neuziva sigurnosti, gradjanstvo se medju sobom tare i ob pomršenoj obćoj sigurnosti, drugi narodi gledaoci ovoga nemira lëpoj ovoj državi proriču propast. Uzroci su što za svoje održanje neposëduje zadosta blaga što se jasno vidi iz njezinih karta, assignacija, osvajanja crkvenih dobara i svakoga njezina ustava. Novčani dakle nedostaci uzrok su užastnog položaja Francezke.

Pokle smo dokazali da na moć narodnu osim mnogobrojna pučanstva spada i množina blaga, trebamo protražiti načine kojiuh pomoćju narod si nabavlja bogastvo. Napomenusmo ozgora da izmedju ostalih onaj domaćina biva bogatijim, koga je revnija družina buduć da svake godine više namiče a manje izdaje; ovako bi i medju istima narodima trebalo da bude. Lahko dakle odovud

možemo kao izvor državna blaga označiti narodni obrt, jer poleg ovoga mnogobrojni narod raznovrstne prirodne i ruktovorne proizvode pomoćju trgovine medju ine razpačava narode, te silno si blago nagrëe.

Trgovina je dakle jedini način i sredstvo koji služi na umnožanje državnoga blaga; a ovo nije drugo van izmjenjena stvari ili prodaja prikladno ocenita. Što drugo van trgovina služi englezom za nabavljanje silna blaga i bogastva? Ovaj narod sve luke kako divljih tako i naobraženih naroda napunjuje svojom robom. Tako sa onima koji ovu stvar prosudiše, tvrdimo : da englezka svake godine iz svoje trgovine pobira za državnu blagajnu do dvadeset milijuna; a ovu korist prije negose Francezi, Prusi i Niemci osvestiše dvostruko pobiraše. Kojim načinom ako ne trgovinom zadobivenim gospodare Španjolci, Portugalci i Englezi gdëkojimi narodi. Svi europe narodi najboljom namërom bacaju na trgovinu svoju paznju i jedino u sredstvi se varaju jer nisu iz temelja nauku trgovine proučili. Ovo je čas piše napomenuti francezki pisac, u kojem se narodi pomoćju trgovine dižu i šire svoju moć. „Do sada smo vidili najbogatijih naroda gdë služe inimi narodi a zato jer nikakova neimadjahu obrta ni trgovine: a sada se neimamo plašiti naroda koji poljodëlstvo, zanata i trgovine netëraju, rećju koji su siromasi. Ona država, koju obrt i trgovina podupire, jest sada strah i bojazan drugi država!“

Ovo su poglavita sredstva koja državu državom čine, a narod sretnim i zadovoljnim. U koliko dakle ova sredstva na svoje blagostanje rabimo, u toliko se blagostanja i uživamo, a u koliko ga se uživamo — svatko neka dobro promisli!

Spomeni se Jehova što nam se je sgodilo; pogledaj i vidi našu pogrdu. Naše je baštinstvo upalo u tudjine, naše kuće u inostrance. Mi svoju vodu pijemo za novce, mi svoja drva kupujemo za cenu. Mi se vodimo za vrat, nam umornim nedaje se pokoja. Kmeti su nam nastali gospodari, i nije koj bi nas izkupio iz njihovih ruku. Ponestalo je veselja našem srcu; naše se je kolo obratilo u tugovanje. Pala nam je kruna sglave; jao nam!

(Tužba Jeremije pror. 5.)

Poruke uredništva.

Tu r e č i n u, u Bosni — vrijeme nije dostačilo za prigled — al nedvojim : daćemo ga moći rodu pokazat — primite izkren pozdrav. V a š k u t : Liepoje samo nikad nemoj pristat — gajde udešat da ti glas sve milii postane. B a j a : M. L. P. Skoro će se čedo u štamparskoj odori povratit.